

САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу

САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ
Зборник радова са I научног скупа младих филолога Србије одржаног 14. фебруара 2009.
године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу

Година I / Књ. 1

Издавач

Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу

Уредници

проф. др Милош Ковачевић
проф. др Радивоје Младеновић
доц. др Никола Рамић
мр Владимир Поломац

Рецензенти

проф. др Радоје Симић
проф. др Милош Ковачевић
др Стана Ристић, научни саветник
проф. др Радивоје Младеновић
проф. др Божинка Петронијевић
проф. др Рајна Драгићевић
проф. др Видан Николић
проф. др Јулијана Вучо
проф. др Тијана Ашић
доц. др Никола Рамић
доц. др Јелена Јовановић
доц. др Веран Станојевић
доц. др Анђелка Пејовић
доц. др Јована Димитријевић-Савић
др Сања Ђуровић

Лектура и коректура

др Сања Ђуровић
мр Владимир Поломац
Милица Милојевић

За издавача

проф. Слободан Штетих, декан ФИЛУМ-а

Технички уредник

Ненад Захар

Штампа

Импрес, Крагујевац

Тираж

300 примерака

Зборник радова са I научног скупа младих филолога
Србије одржаног 14. фебруара 2009. године на
Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу

САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Година I / књ. 1

Крагујевац, 2009.

О ЗБОРНИКУ

У овоме двотомноме зборнику штампани су реферати прочитани на I научном скупу младих филолога (постдипломаца и докторанада) Србије – *Савремена проучавања језика и књижевности* – одржаном 14. фебруара 2009. године на Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу. Идеја за организовање научног скупа, чији би учесници били млади филолози, потекла је од сарадника Катедре за српски језик Одсека за филологију ФИЛУМ-а, док је Колегијум новопокренутих докторских студија из језика и књижевности ФИЛУМ-а преузео послове припреме и организације скупа, сврставајући га у једну од обавезних научноистраживачких активности студената Докторских студија из језика и књижевности ФИЛУМ-а.

На нашем научном скупу – првом оваквога карактера у Републици Србији! – поднесено је више од стотину реферата у оквиру двеју секција: *Савремена проучавања језика* и *Савремена проучавања књижевности*. Већину референата чинили су млади филолози из научних центара Србије (Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца, итд.), док је мањи број референата дошао из иностраних научних центара (Цириха, Загреба, Скопља, Бањалуке, Источног Сарајева, итд.). Позитивне реакције референата и научне јавности наметнули су нам обавезу да научни скуп младих филолога учинимо традиционалним. Стога се овај зборник може сматрати и најавом наредног, II научног скупа младих филолога Србије који ће бити одржан 6. марта 2010. године на ФИЛУМ-у.

Реферати који су достављени уредништву зборника, а који су потом прошли и стручну рецензију, разврстани су и штампани у две књиге: прва доноси лингвистичке реферате, а друга реферате из области науке о књижевности. Иако се ради о радовима младих аутора, од којих се неки овде први пут представљају научној јавности, уверени смо да је већина радова, ако не и сви, на завидном научном нивоу, те да ће као такви наћи пут до читалаца. Будући да већина радова објављених у зборнику репрезентује актуална научна интересовања младих филолога Србије и ширег региона, зборник у великој мери представља и својеврсну слику актуелног тренутка савремене филологије, као и путева којим ће се она кретати у непосредној будућности.

За подршку одржавању научног скупа, као и за сарадњу у припреми и штампању зборника реферата, поред ФИЛУМ-а, најсрдачније захваљујемо свим учесницима научног скупа, свим ауторима радова који се овде објављују, као и колегама који су се прихватили рецензирања радова.

О ПРВОЈ КЊИЗИ ЗБОРНИКА

Прва књига зборника *Савремена проучавања језика и књижевности* доноси укупно 49 лингвистичких реферата тематски разврстаних у седам поглавља: I. Синтаксичка проучавања; II. Морфолошка и лексиколошка проучавања; III. Анализа дискурса и стилистичка и прагматичка проучавања; IV. Историјскојезичка проучавања; V. Социолингвистичка и нормативистичка проучавања; VI. Општелингвистичка и когнитивносемантичка проучавања; и VII. Примењенолингвистичка проучавања.

Унутар овако тематски конципиране прве књиге зборника, издвајају се две велике групе радова. Прва група, којој припада и највећи број радова, а самим тим и највећи део ове књиге, обухвата радове из лингвистичке србистике, најчешће посвећене актуелним питањима граматике (морфологије и синтаксе) и лексике савременог српског језика, затим питањима анализе дискурса, као и питањима стилистике и прагматике, при чему се у мањем броју радова језичке појаве у српском језику контрастирају са одабраним страним језиком. Историјскојезичка и дијалектолошка проучавања српског језика заступљена су мањим бројем радова. У другој, такође великој групи, налазе се радови посвећени примењенолингвистичким темама, најчешће теоријским и практичним аспектима предавања и учења страних језика у Србији (најчешће италијанског), док је мањи број радова из ове групе посвећен проблемима превођења са страног језика на српски, као и проблемима академског писања.

Већина радова обухваћених овом књигом зборника, ако не и сви, уверени смо, доносе квалитет како у одабиру тема, тако и у начину њихове обраде. Стога смо такође уверени да ће ова књига, иако зборник радова младих филолога, успети да нађе своје место у српској лингвистици, те да ће представљати не само почетак једне лепе лингвистичке традиције, већ и једну значајну књигу савремене српске лингвистике, која ће се и читати и цитирати.

У Крагујевцу, децембра 2009. године

Уредници

Садржај

О ЗБОРНИКУ / 5

О ПРВОЈ КЊИЗИ ЗБОРНИКА / 7

I. СИНТАКСИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Биљана Вићенђић

Синтаксички аргументи девербативних именица
у руском у поређењу са српским / 15

Милена Ивановић

Средства изражавања фазног почетног значења у српском језику / 35

Илијана Чуштура

Статичка просторна локализација у изразима са пренесеним значењем / 47

Сања Куљанин

О интензификаторским партикулама у дјелима
Милисава Савића и Радослава Братића / 61

Јелена Пејковић

Синтаксичка негација у светлу математичке и логичке негације / 75

Sonja Miletić

Direkcionni adverbijali u modalnim iskazima bez glagolskih dopuna / 85

Тања Русимовић

Адјективне реченице с релативизатором који и
показним детерминатором у антецеденту / 95

Ружица Бајић и Мирјана Гочанин

Сусрет старог и новог у савременом српском језику (О рекцији и
значењу глагола наставити/настављавати/настављати) / 105

Vera Jovanović

Analiza temporalne strukture Kamijevog romana L'étranger: francuski
narativni perfekat (le passé composé) i temporalna progresija / 113

Горана Зечевић-Крнеић

Улога клитике “МЕ, ТЕ, SE...” у формирању типа
глаголске ситуације у шпанском језику / 125

II. МОРФОЛОШКА И ЛЕКСИКОЛОШКА ПРОУЧАВАЊА

Бранимир Сћанковић

О одређености као категорији именица у српском језику / 139

Ненад Ивановић

Прилози у служби других врста речи у српском
језику (на материјалу из Речника САНУ) / 149

Данијела Сћанић

Проблем синонимије простих речи у лексикографским
дефиницијама речника савременог српског језика / 167

Милица Милојевић

О придевима са префиксом *не-* у српском језику / 177

Марина Сјасојевић

О воденичкој терминологији ресавског краја / 185

Нашаша Марковић

Народна медицинска терминологија(творбени аспект) / 193

Драгана Насијановић

О неким аспектима адаптације англицизама из области моде у српском језику / 205

Semihа Rebronja

Anglicizmi u nazivima elektronskih uređaja u srpskom jeziku / 213

Nenad Tomović

Srbizmi u engleskom jeziku / 221

Александра Штевановић

Семантичка анализа придева *sale* у француском језику и његовог српског еквивалента прљав / 231

III. АНАЛИЗА ДИСКУРСА И СТИЛИСТИЧКА И ПРАГМАТИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Милица Марјановић

Маркирана значења глагола умирања у српском језику / 237

Јелена Максимовић

Три примера стилистичке и прагматичке анализе новинске вести / 247

Милка Николић

Стилистички аспект поредбених конструкција у историјским романима Добрила Ненадића / 259

Vesna Lazović

Lingvistička analiza tekstova na ambalaži / 271

Славко Сјанојчић

Значење именских лексема и значење дискурса (Оглед анализе конкретног уџбеничког језика) / 285

Оља Јојић

Како се жалити учтиво на енглеском језику / 295

IV. ИСТОРИЈСКОЈЕЗИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Владимир Поломац

Језик у повељи великог челника Радича манастиру Кастамониту из 1430/1431. године / 307

Драгана Новаков

„Беговско или старосрпско писмо” / 327

Биљана Самарџић

О главним особинама повеља Твртка I Котроманића / 339

Ирена Цветковић-Теофиловић

Графијске одлике „Телемака“ (1814) Стефана Живковића / 347

V. СОЦИОЛИНГВИСТИЧКА И НОРМАТИВИСТИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Ивана Вучина-Симовић

Језичка идеологија као мерило губитка престижа и замене етничког језика: пример јеврејско-шпанског на Оријенту / 357

Вера Ђевриз-Нишић

Разликовне црте између српског, хрватског и бошњачког стандарднојезичког израза у БиХ / 373

Virna Karlić

Kontrastivna analiza aktualnih pravopisa Matice hrvatske i Matice srpske / 385

VI. ОПШТЕЛИНГВИСТИЧКА И КОГНИТИВНОСЕМАНТИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Snežana Mocović

Afazija i bilingvalnost / 403

Aneta Trivić

Sapir-Vorfova hipoteza: za i protiv / 411

Душан Сјаменковић

Улога когнитивне семантике у изучавању прозне књижевности: концептуално стапање у баснама / 425

VII. ПРИМЕЊЕНОЛИНГВИСТИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Biljana Radić-Bojanić

Vokabular u nastavi stranih jezika: budućnost ponikla u prošlosti / 439

Marija Runić

Gramatičko beleženje kategorije određenosti kod govornika srpskog koji uče italijanski / 453

Danijela Đorović i Vojislava Janković

Nastava italijanskog jezika na nematičnim fakultetima: očekivanja i potrebe studenata / 463

Aleksandra Šuvaković

Institucionalizovano učenje stranih jezika i uvođenje italijanskog jezika u osnovnoškolski sistem u Srbiji / 473

Jelena Drljević

Razvoj veštine pisane produkcije u početnoj nastavi italijanskog jezika / 487

Tijana Kukić

Italijanski kao međujezik kod srpskih govornika: morfosintaksički aspekt / 499

Marija Koprivica

Glotodidaktički aspekti jezika struke – nastava jezika elektrotehnike / 507

Katarina Zavišin

Bilingvalna nastava i podučavanje gramatike: studija slučaja / 521

Ana Jovanović

Some Methodological Concerns in the Implementation of an Independent Field Research / 531

Бранка Миленковић

Увод у креативно и критичко размишљање у писменом изражавању / 545

Маја Јовановић

О неким аспектима описног и нумеричког оцењивања у основним школама / 555

Тиана Тошић

Вербални хумор у филму: типологија и превод / 565

Јулијана Вулећ

О преводенју именичко-глаголских колорација на српски језик у роману *Mišljenja jednog klovna* Хајнриха Бела / 573

Аутори / 583

**СУСРЕТ СТАРОГ И НОВОГ У САВРЕМЕНОМ
СРПСКОМ ЈЕЗИКУ**
(О рекцији и значењу глагола
***наста̀вѣиши/наста̀вљаваѣиши/наста̀вљаѣиши*)**

У раду је размотрена рекција и значење глагола *наста̀вѣиши / наста̀вљаваѣиши / наста̀вљаваѣиши* у *Охридском прологу* св. Николаја Велимировића, као делу православно-религијске садржине, писаном на савременом српском језику. Резултати су поређени са семантичким дескрипцијама ових глагола у описним речницима: једнотомном *Речнику српског језика* (РСЈ), шестотомном *Речнику српскохрватскога књижевног језика* (РС) и незавршеном, седамнаестотомном *Речнику српскохрватског књижевног и народног језика* (РСАНУ). Нека од значења, окарактерисана као застарела у наведеним речницима, на нашем корпусу показала су се продуктивнијим од примарних, те сматрамо да се та значења у текстовима овакве и сличне садржине актуализују и престају да буду застарела. У томе видимо својеврстан сусрет старог и новог у савременом српском језику.

Кључне речи: наставити, настављати, рекција, сакрални стил, значење

0. У овом раду покушаћемо да наведемо примере глаголске рекције нетипичне за савремени српски језик. Користили смо материјал из сакралног стила, чије изучавање није уобичајено за нашу научну средину, али се последњих година примећује веће интересовање за интерференцију језика и религије, првенствено Православља. Ово интересовање започело је код нас деведесетих година XX века радовима проф. др Ксеније Кончаревић, редовног професора руског језика Православног богословског факултета Универзитета у Београду. Њен рад на овом интердисциплинарном пољу истраживања крунисан је монографијом *Језик и православна духовност* [Кончаревић, 2006]. Сам пројекат оваквих истраживања ауторка именује исто тако и даје и библиографију радова из ове области (од 1997–2005) [в. Кончаревић 2006: 37–39]. Још једна монографија појавила се наредне, 2007. године [Бајић, 2007]. Тиме су постављени темељи истраживању односа између лингвистике и Православља. Данас се тематски блиским истраживањима придружују и други млади научници са својим објављеним радовима [в. нпр. Гочанин, 2007; Драгин, 2007], те сматрамо да за пројекат има све више заинтересованих српских филолога.

0. 1. У неким другим словенским земљама, нарочито Русији, такође је у току актуелизација дисциплине која се често назива и *теолингвисти-*

ка. У славистици овај термин нарочито употребљава украјински филолог А. Гадомски, чијом заслугом ускоро треба да изађе и хрестоматија радова из области теолингвистике. Почетком 2007. године у Нижњем Новгороду у Русији одржан је научни скуп са општом темом „Церковь и проблемы современной коммуникации“. У једном од реферата са скупа предвиђа се, чак, преовладавање теоцентричног приступа филолошким истраживањима у будућности [Бугаева, 2007: 39–40].

0. 2. Ми смо се определили за ову врсту материјала из тог разлога што управо у њему могу да се очекују особености старог српског језика (пре свега рускоцрквенословенског и српскоцрквенословенског). С друге стране, управо у материјалу из овог стила може се очекивати и проналасити повратак неких особина старосрпског језика у савремени српски језик.

1. Примери су узети из једног од најчитанијих дела сакралног жанра — *Охридског пролога* св. Владике Николаја Велимировића [в. нпр. једно од последњих издања — Манастир Лелић, 2007]. Св. владика Николај Велимировић (1880–1956) јесте један од најбољих и најпознатијих православних богослова не само XX века, него и уопште, и не само у Србији, него и у целом свету. Његова дела преводе се, такође, не само на језике православних народа, него и на друге, пошто је и за живота био проповедник познат широм света (нарочито су познате његове проповеди изговорене у Лондону). Од Другог светског рата живео је у Америци, где је и скончао. 1991. године мошти су му пренете у Србију, у манастир Лелић, где и данас почивају. Његова дела нису вредна само у богословском смислу, већ имају и велику уметничку вредност. Неки предавачи српског језика и књижевности у средњим школама укључили су поједина његова дела у наставне планове и програме, а дело *Охридски пролог* свакодневно чита већина верујућих Срба.

1. 1. Само дело је жанровски шаролико. Поред кратких житија светих, највећим делом преведених, за сваки дан у години св. владика написао је и лирске стихове, дидактичке текстове и тумачења. Конкретно: расуђивање, созерцање и беседу [детаљније о овом делу в. Бајић, 2008: 265]. Пошто је један велики део (житија), у ствари превод, сматрамо наш материјал репрезентативним и очекујемо појаву особина старосрпског језика.¹

2. Глаголи, са својим морфолошким и граматичким категоријама представљају комплексну врсту речи у српском језику. По свом односу према објекту радње они могу бити *прелазни* и *непрелазни*, а поред тога и *повраћни* [опширније в. нпр. Стевановић, 1979; Поповић—Станојчић, 1997; Танасић, 2005]. Ми ћемо се бавити рекцијом глагола [о рекцији в. нпр. Гортан-Премк, 1977; Деже, 1977; Лалевић, 1957; Павловић, 1962; Петровић—Дудић, 1989; Ружић, 2005а; Ружић 2005б; Стевановић, 1962]

1 Статистички подаци показују да је од 27 примера одабраних за нашу анализу, 17 (62,96 %) из житија светих, 5 (18,52 %) из песама, 2 (7,41 %) из расуђивања и 3 (11,11 %) из беседа.

који представљају видски пар: *настављајџи* (несвршени вид), *настављавајџи* (несвршени вид, учестали глагол) и *наставијџи* (свршени вид). Дати глаголи сматрају се обавезно-прелазним [Петровић—Дудић, 1989: 55].

2. 1. У савременом српском језику глаголи *настављајџи* и *наставијџи* употребљавају се најчешће као фазни, јер указују на продужетак неке радње. Ово њихово значење потврђују најавторитетнији речници савременог српског језика: незавршени *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* Српске академије наука и уметности (у даљем тексту РСАНУ), шестотомни *Речник српскохрватског књижевног језика* Матице српске (у даљем тексту РСМ) и најновији, једнотомни *Речник српског језика*, такође у издању Матице српске (у даљем тексту РСЈ).

2. 1. 1. Материјал из *Охридског џролога* показује да су глаголи *настављајџи* и *наставијџи* само у неким случајевима фазни:

1) прошло време (перфект) глагола *настављајџи* + инфинитив глагола *џројоведати*:

Из Мисира се вратио у Грчку, где је **настављао** с великом ревношћу **проповедати** и људе Христу обраћати, без обзира на своју дубоку старост (18. октобар, житије).

2) свршено прошло време (аорист) глагола *наставијџи* + именице *џуџи*, *џодвиџ*, *џоњење*, *дело* у акузативу:

Вишњем Богу хвалу одадоше | Испод звезда пут свој **наставише** (23. фебруар, песма). Пресели се у Цариград, где у близини града **настави** свој подвиг (19. јули, житије). Тиридат потом **настави** гоњење хришћана у царству своме, и удари на један женски манастир (30. септембар, житије). Он **настави** дело славног претходника (28. октобар, песма). Близу цркве Влахерне у Цариграду направи себи колибу, и ту ... **настави** свој прекинути испоснички подвиг (8. децембар, житије).

3) садашње време глагола *наставијџи* + инфинитив глагола *учијџи*, *саветџовати*:

Јован заћута и целу годину не проговори ни речи, док га браћа не умолише да проговори и **настави** учити их својом богоданом мудрошћу (30. март, житије). Хришћани узму мученика и однесу у дом удовице, где се мало окрепи јелом и пићем, па **настави** саветовати верне да буду истрајни у вери и у мукама за веру (17. мај, житије).

4) прошло време (перфект) глагола *наставијџи* + именица *џодвиџ* у акузативу:

Подвизавао се код чувеног духовника Георгија у гори Црној. Одбегао у Свету Гору, и **наставио** је подвиг у манастиру Иверу (30. јуни, житије).

5) садашње време глагола *наставијџи* + именице *чиџање*, *џојање*, *служба* у акузативу:

Братија су била подељена у 24 чреде; свака је чреда знала свој час дана или ноћи, и одлазила је у цркву, да **настави** читање и појање претходне чреде (3. јули, житије). Чим од Оца исходи, значи да је једног бића са Оцем; чим се

Сином шаље, да **настави** службу Сина, значи да је раван Сину (23. септембар, беседа).

6) Футур I глагола *наставиѣти* + именица *оѣдомињање* у акузативу:

А сад иде још даље и обећава, да **ће** он то опомињање **наставити** и по растанку, т.ј. по исходу ... из овога живота, када буде тијело своје одбацио (19. јули, беседа).

2. 1. 2. Конструкције глагола *наставиѣти*, *наставиѣти* са другим глаголима у облику инфинитива (*проповедати*, *учити*, *саветовати*) и девербативним именицама (*пуѣ*, *подвиѣ*, *гоњење*, *дело*, *чиѣњање*, *појање*, *служба*, *оѣдомињање*) у акузативу, сматрају се синонимним:

- 1) настављао је проповедати = настављао је да проповеда // настављао је проповедање;
- 2) пут свој наставише = наставише да путују // наставише путовати;
- 3) настави свој (прекинути испоснички) подвиг // наставио је подвиг = настави (наставио је) да се подвизава // настави (наставио је) подвизавати се;
- 4) настави гоњење хришћана = настави да гони хришћане // настави гонити хришћане;
- 5) настави дело славног претходника = настави да делује као славни претходник // настави деловати као славни претходник;
- 6) настави учити = настави да учи // настави учење (са учењем);
- 7) настави саветовати = настави да саветује // настави да даје савете;
- 8) настави читање = настави да чита // настави читати;
- 9) настави појање = настави да поје // настави појати;
- 10) настави службу = настави да служи // настави служити;
- 11) **ће** наставити опомињање = **ће** наставити да опомиње // **ће** наставити опомињати.

3. У нашим примерима, међутим, показује се да су ови глаголи чешће пунозначни и да изражавају значења: *учити*, *научити*, *поучити*, *васпитавати* (некога); *уѣуѣити*, *уѣуѣивати* (некога) и сл. која су у савременом српском језику означена као застарела, а РСЈ их, вероватно из тог разлога (застарелости) и не бележи.

3. 1. Када реализују овакво значење, захтевају прави објекат у акузативу, као у примерима:

Настављај ме, свети Саво (8. фебруар, песма); Међ' велике свеце ... | Црква Света броји и светог Кирила | Он ... | и данас **наставља слабе, малOVERне** (18. март, песма); Због велике љубави његове према Богу Дух Божји **га настави** на сваку истину, и без другог учитеља научи га, како се треба подвизавати (31. октобар, житије).

3. 1. 1. Исто то значење реализује се и у следећим примерима, где су ови глаголи глаголи двојачке рекције:

- 1) глагол *наставиѣти* (у значењу *уѣуѣивати* *духовним руковођењем*, *саветовањем* (некога нечему):
- акузатив (живо +) + (к) + датив (живо -):

Бог **наставља** кротке истини, учи кротке путу своје (Пс. 24, 9; 12. март, расуђивање); сваког верног човека ангел **наставља** сваком добром делу (20. април, расуђивање); и друге к спасењу мудро **настављаше** (29. октобар, песма); он их **настављаше** к животу вечном (11. децембар, житије).

2) глагол *настављавати* (у значењу, такође, *ујучивати духовним руковођењем, савештовањем* (некога на нешто):
- акузатив (живо +) + на + акузатив (живо -):

Настављавао [је] многу братију на пут спасења.

3) а. глагол *наставити* (у истом значењу *ујучивати духовним руковођењем, савештовањем* (некога на нешто):
- акузатив (живо +) + на + акузатив (живо -):

Настави многе на пут спасења (19. јули, житије); Дух Божји га **настави** на сваку истину (31. октобар, житије); Стриц великога светитеља Николаја ... овога ... **настави** на духовни живот (6. децембар, житије).

б. глагол *наставити* (у значењу *обучити, поучити духовним руковођењем* (некога нечему):
- акузатив (живо +) + реченице (с везником да + презент глагола *мислити, говорити, чинити*):

Он **ће** вас упутити, саветовати, **наставити** шта треба да мислите, шта треба да говорите, шта треба да чините (17. мај, беседа).

3. 2. Наш материјал потврђује оно што пише Д. Гортан-Премк у свом раду о двојакој глаголској рекцији у српском језику. Она, наиме, истиче да је двојака глаголска рекција – знак истовремено и двојаког значења глагола и измена производних уопште у семантичко-синтаксичкој потчињености и начину њеног означавања [Гортан-Премк 1977: 237–245].

4. Већ смо видели да се у *Охридском прологу* појављује и глагол *настављавати* у значењу *поучавати, ујучивати духовним руковођењем, савештовањем*. Пример гласи:

Подвизавао се у свом манастиру близу једног језера код града Арсиноја, и **настављавао** многу братију на пут спасења (22. октобар, житије).

У савременом српском језику, како сведоче поменути речници, тога глагола нема. У РСАНУ регистрован је само глагол *настављивати* са истим тим значењем, али без илустрације, тј. без примера. Реално постојање глагола потврђује само девербативна именица *настављивање*, илустрована једним примером. Одредница *настављивати* успостављена је, дакле, на основу глаголске именице, што је уобичајен лексикографски поступак при изради РСАНУ. У РМС и РСЈ ни овај глагол није забележен. У тезаурусу какав је РСАНУ сматрамо да и ова варијанта глагола треба да има своје место, уз квалификатор *нераспрострањено* или *неуобичајено*.

5. Поменута значења, која се у савременом српском језику квалификују као застарела, у нашем материјалу констатују се и у примерима где се глаголи *наставити* и *настављати* појављују у облицима партиципа прошлог и садашњег времена и при томе функционишу као кондензато-

ри [о герунду као кондензатору в. Ружић 2005: 551–553] следећих значења која се односе на реченице:

- 1) ... 33 године напуних као презвитер **учећи** људе и **настављајући** их на пут спасења с помоћу Христовом (13. април, житије) = 33 године напуних као презвитер **који** учи људе и **наставља** их на пут спасења с помоћу Христовом;
- 2) Угодивши Богу и **наставивши** многе на пут спасења упокоји се св. Лот мирно у V столећу (22. октобар, житије) = Пошто **је** удио Богу и **наставио** многе на пут спасења, упокоји се св. Лот у V столећу.
6. Материјал указује на присуство како прошлих, тако и сложених облика глагола *наст*ављати, *наст*ављавати и *наст*авити:
 - А) прости глаголски облици (22 пута или 81,48%):
 - 1) презент (6 пута или 22,23%)
 - 2) свршено прошло време – аорист (11 пута или 40, 74%);
 - 3) несвршено прошло време – имперфект (2 пута или 7,41%);
 - 4) заповедни начин – императив (једанпут или 3,70%);
 - 5) глаголски прилог садашњи (партицип) (једанпут или 3,70%);
 - 6) глаголски прилог прошли (партицип) (једанпут или 3,70%);
 - Б) сложени глаголски облици (5 или 18,52%):
 - 1) прошло време – перфекат (3 пута или 11,11%);
 - 2) футур I (2 пута или 7,41%);

Најраспрострањенија су прошла времена, свакако због приповедачког карактера житијног жанра (17 или 62,96%).

7. Након дескрипције рекције и значења глагола *наст*авити / *наст*ављати / *наст*ављавати можемо да закључимо следеће:

Сакрални стил је део савременог српског језика у којем постоје особине старосрпског језика у већој мери него у другим стиловима. Анализа рекције и значења ових глагола у *Охридском прологу* као делу из православној религиозне сфере показује да глаголе *наст*ављати / *наст*ављавати / *наст*авити, са семантичком компонентом „поучавати, упућивати, усмеравати и сл.“ не треба сматрати застарелим², већ их само стилски квалификовати. Осим тога, неопходно је у будућим лингвистичким истраживањима савременог српског језика, а посебно у лексикографској пракси, узимати као корпус и дела из области православној духовности.

Литература и извори

Бајић 2007 – Р. Бајић, *Божослужбени језик у Српској православној цркви: прошлост, савремено стање, перспективе*, Београд, 2007.

Бајић 2008 – Р. Бајић, *Црквенословенски језик у «Охридском прологу» св. владике Николаја Велимировића*. Црквене студије, 5. Ниш, 2008, 265–271.

2 У нашем материјалу, глаголи се у овом значењу појављују у 16 од 27 примера, што је, дакле, већина.

- Бугаева 2007 — И. Бугаева, *К вoйрoсу о мeтoдoлoгичeских и тeорeтичeских oснoвaх изучeния рeлигиoзнoй кoммуникaциe. Цeркoвь и прoблeмы сoврeмeннoй кoммуникaциe (Сбoрник стaтeй пo мaтeриaлaм Мeждунардoннoй нaучнo-прaктичeскoй кoнфeрeнциe). Нижний Нoвгoрoд. 2007, 39–54.*
- Вeлимирoвић 2007 – Н. Вeлимирoвић, *Охридски прoлoг. Мaнaстир Лeлић, 2007.*
- Гoртaн-Прeмк 1977 – Д. Гoртaн-Прeмк, *О нeким пoтпaнaмa двoјaкe глaгoлскe рeкциje. у: Јужнoслoвeнски филолoг. Бeогрaд. 1977. № XXXIII, 237–246.*
- Гoчaнин 2007 – М. Гoчaнин, *Сeмaнтичeскo-дeривaциoннo гнeздo лeксeмe Бoг в сeрбскoм язикe. Цeркoвь и прoблeмы сoврeмeннoй кoммуникaциe. (Сбoрник стaтeй пo мaтeриaлaм Мeждунардoннoй нaучнo-прaктичeскoй кoнфeрeнциe). Нижний Нoвгoрoд. 2007, 65–77.*
- Дeжe 1997 – Л. Дeжe, *Грaмaтичкa и лeксикa у прoучaвaњу вaлeнцe глaгoлa. у: Нaучни сaстaнaк слaвистa у Вукoвe дaнe. Бeогрaд, 1997. № 26/2, 25–33.*
- Дрaгин 2007 – Н. Дрaгин, *Лeксeмe мoтивисaнe имeницoм Бoг у Омилијaмa Св. Никoлajа српскoг (синхрoнo-дијaхрoни прoстaу). у: Probleme de filologie Slavă. — Timișoara: Universitatea de vest, 2007, 521–532.*
- Кoнчaрeвић 2006 – К. Кoнчaрeвић, *Језик и прaвoслaвнa духoвнoст, Крагујeвaц, 2006.*
- Лaлeвић 1957 – М. Лaлeвић, *О пoјaвaмa вeзaним зa глaгoлску рeкцију, у: Наш језик. Бeогрaд, 1957, № VIII/7–10, 251–258.*
- Пaвлoвић 1962 – М. Пaвлoвић, *Рeкциje и функциje, у: Наш језик, Бeогрaд, 1962. № XII/3–6, 90–93.*
- Петрoвић – Дудић 1989 – В. Петрoвић и Дудић, К., *Рeчник глaгoлa сa дoпунaмa, Бeогрaд – Нoви Сaд, 1989.*
- Пoпoвић–Стaнoјчић 1997 – Љ. Пoпoвић и Стaнoјчић М., *Грaмaтичкa српскoгa језикa, Бeогрaд – Нoви Сaд, 1997.*
- Рeчник српскoгa језикa, Нoви Сaд, 2007.*
- Рeчник српскoхрвaтскoгa књижевнoг језикa III, Нoви Сaд, 1969.*
- Рeчник српскoхрвaтскoг књижевнoг и нaрoднoг језикa XIV. Бeогрaд. 1989.*
- Ружић 2005a – В. Ружић, *Рeкцијски oднoси у глaгoлскoј, имeничкoј и придевскoј синтaгмa. у: Синтaксa сaврeмeнoгa српскoг језикa. Прoстa рeчeницa. Бeогрaд. 2005. С. 536–547.*
- Ружић 2005b – В. Ружић, *Из синтaксичкe пaрaдигмaтичкe. у: Синтaксa сaврeмeнoгa српскoг језикa. Прoстa рeчeницa, Бeогрaд, 2005, 548–564.*
- Стeвaнoвић 1962 – М. Стeвaнoвић, *Рeкцијa глaгoлa и oблици њихoвe дoпунe, у: Наш језик, Бeогрaд, 1962, № XII/1–2, 1–11.*
- Стeвaнoвић 1979 – М. Стeвaнoвић, *Сaврeмeни српскoхрвaтски језик II. Синтaксa. Бeогрaд. 1979.*
- Тaнaсић 2005 – С. Тaнaсић, *Прoстaу синтaксичкe глaгoлa. у: Синтaксичкe тeмe.*

THE OLD AND THE NEW MEETING IN CONTEMPORARY SERBIAN LANGUAGE (ON RECTION AND MEANING OF THE VERBS “НАСТАВИТИ/НАСТАВЉАВАТИ/НАСТАВЉАТИ”)

Summary

In this paper we describe concord and meaning of the verbs *nastaviti / nastavljavati / nastaviti*, comparing the examples from sacral style of standard Serbian with the relevant data

from the three descriptive dictionaries of Serbian (RSANU, RMS and RSJ). Some of the meanings, qualified in the dictionaries as obsolete, are more productive than other meanings of these verbs in our material, so we think they should not be considered obsolete, but only belonging to sacral style of Serbian.

Ružica Bajić and Mirjana Gočanin